

KOB'un öteki anlamları

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

Katılım Ortaklığı Belgesi'nin demokratikleşme bağlamında hangi anlamlara geldiği üstünde

çok şey yazılıp söylendi. Tümü de doğru şeyler. İşin özeti, Türkiye'de yeni bir demokrasi anlayışının geliştirilip geliştirilmeyeceği. Fakat meselenin daha ötede bir anlamı da var: Türkiye, bu belgeyle birlikte, bana göre ve öteden beri söylediğim gibi, 1839-1923 / 1923-1983 dönemlerinden sonra başlayan 3. Batılılaşma dönemini somutlaştırıyor. Gerçekten de kapsamlı bir dönüşümü gerçekleştirmek zorunda.

Bu dönüşüm küreselleşmenin gereklerini yerine getirmektedir. Yerel bir iktidarın, içe dönük politika anlayışından vazgeçmesi ve evrensel değerleri ve onları denetleyen kuruluşların etkinliğini kabul etmesidir o da. Çokkültürlülük, çoğulculuk ve birey eksenlerine oturmuş, ayakları yere basan bir demokrasinin benimsenmesidir. Devlet odaklı bir sistemin yerine toplum odaklı bir yapının kurulmasıdır. Kısacası, KOB aslında Türkiye'nin bir türlü gerçekleştirmediği yeni bir toplum sözleşmesinin nihayet somutlaşmasıdır ve kabul etmek gerekir ki, bundan sonra Türkiye'nin gerçek anayasası bu belgedir.

Peki bütün bunlar yapılabilir mi? Umutlu olmak gerekiyor. Fakat umut gerçekçi olmayı engellememeli. O açıdan bakınca iki temel nokta üstünde durmalı.

İlki, Avrupalılaşma meselesinin anlamı: Bu süreç bir basit dönüşüm değil. Bir uygarlık projesi oluşturma süreci. Başlı başına farklı bir metafiziği, bütün kültürel ayrımlara rağmen benimsemek, insan ve toplum kökenli bir modeli geleneksel bir Doğu toplumu modelinin yerine ikame etmek zor. Ama bunu kolaylaştıran olanaklar da yok değil. Çünkü, kaynaklarına bakıldığı zaman da görülüyor ki, Batılılaşma bizde bir uygarlık arayışı olarak başlamış. Fakat kısa bir süre sonra yerel değerler ve hassasiyetler ağır basıp onu bir kültür olgusuna dönüştürmüştü. O tarihten itibaren de içe dönük ve tutucu bir anlayış egemenlik kurmuş. Şimdi onun aşılması söz konusu ve burada şöyle önemli bir nokta var. Kültürel bir dönüşümü gerçekleştirmeye çalışmak her zaman daha tutucu bir tavır içinde olmaktır. İkincisi, kültürel dönüşüm daima 'toplum mühendisliği'ni, 'kalkınma ve uygarlık projeleri'ni ve nihayet öncü kuruluşları gereksinir. Ama sonunda gelenekle bilinçli bilinçsiz bir bağ kurar. Bütün bunlar toplumun üstünde görünmeyen ellerin kurduğu egemenliktir. Toplumun kendi kendisine hâkim olamamasıdır.

Başlangıç dönemleri için böyle bir modelin geçerliliği kabul edilmese bile anlayışla karşılanabilirdi. Çünkü, Türkiye'de sivil toplum dediğimiz fakat aslında 'taşıyıcı aracı kurumlar' anlamına gelen yapılar yoktu. Batılılaşma 'ideal'ini kendiliğinden benimseyen bir sınıf bulunmuyordu. Oysa hiç değilse son yirmi yılda bu oluştu. Toplumun kendi kendisini yönetmesi için gerekli bilinç oluştu. Devletin tek araç olmaması gerektiği anlaşıldı. Yeni siyaset anlayışı etrafında biçimlenen sivil toplum önemli bir güç kazandı. Şimdi, bu güç harekete geçebilir. Yeni ve evrensel bir uygarlık anlayışı etrafında kendisini yeniden kurabilir. Bu aşamaya geçişteki sıkıntı temsil olanağını yitirmiş siyasetin yenilenmesiyle aşılabilir.

Bugüne kadar Türkiye'de kullanılan bütün kavramlar artık içerik ve anlam değiştirecek. Millet in olduğu söylenen egemenlik, asıl mevcut model ortadan kalktığında, öncü kurumlar devre dışı kaldığında basit ve ilkel kültür anlayışı yerini kendisini olanca karmaşıklığıyla gösteren uygarlık anlayışına bıraktığında kurulacaktır. KOB budur!..